

grešil, bi bilo dovolj kazni, če bi ga bili uradno premestili. ali ako bi ga bili, v najhujšem slučaju, kje namestili za podučitelja. Res, zgražati se mora človek nad takim drakoničnim postopanjem proti učitelju, ki se ne more braniti. Sovražnik je močan in krut, a ubogi učitelj nima nikogar, da bi se zavzel zanj. Ali si lahko ne mislimo, da je tega kriva le brezbržnost tistih faktorjev, ki bi morali čuvati učitelja?

Čuvati učitelja — ba! Kdo se briga danes za učitelja? Lahko tudi pogine! Kaj potem? En človek — en učitelj več ali manj! Prava reč!

Vsa karakteristika tega dejanja — dostavlja »Edinost«, nam stopa šele prav živo pred oči, ako se spomnimo, kako je narod kulturelno zaostal, kako mu je treba šol in učiteljev, in ako se spomnimo, koliko je v Istri pomanjkanje ljudskih šol in učiteljstva! S polno zavestjo trdimo, da je tak slučaj mogoč le v deželi, kjer so šolske oblasti tesne zaveznice tistim ljudem, ki se ničesar ne boje bolj nego javne omike in ki hočejo zato, da bodi narod neizobražen. Temu naravna posledica je, da ti zavezniki in varovanci c. kr. oblasti iz srca mrze tisto šolo in tistega učitelja, ki naj bi od njih zatiranemu in po njih izkoriščenemu narodu donasal luči in ga dvigal iz teme.

Taki kričeči slučajji so možni le v deželi, kjer so oblasti zaveznice in zaščitnice njih, o katerih pač velja znani rek: Tema mora biti, kjer naj svetijo njihove zvezde!

To je žalostno in neznosno! Najžalostneje je pač to, da trpi pod takimi razmerami ubogi učitelj, ki nima nikogar, da bi odločno nastopil njemu v korist. V tem primeru bi se zavzel samo za pošteno pravico po krivem tepenega — belega sužnja!

Ali ne zmore Istra niti enega vplivnega narodnega moža? Kje je »istrski sokol«?

V ofenzivi.

(Dalje.)

Resnica je, da se ima naš kmet boriti z raznimi težkočami, a resnica je tudi, da se je predaleč odstranil od svojega prvotnega stanu. On uživa, izda in potrosi več kakor ima dohodkov, zato propada. Naš kmet ni več oblečen z obleko, ki jo je sam pridelal doma; jerhovina, raševina in platnina — sploh narodna noša je skoraj izginila s površja. On kupuje vse to po štacunah za drag denar, a to blago se ne da niti primerjati z nekdanjimi domačimi izdelki. Moški in zlasti ženske so po večjih krajih oblečeni po gizdalinsko, da se jih skoraj ne loči od gosposkih ljudi. Kakor z obleko, je tudi z jedjo in pijačo. Po vaseh je sedaj povsod štacuna poleg štacune, gostilnica poleg gostilnice, ki nam kažejo, da se tukaj mnogo kupuje in uživa. Nekdaj ni bilo teh po vaseh skoraj nič, ljudje niso imeli toliko potreb kakor jih imajo sedaj. Tekom 40 let se je izdatno razvila kupčija, pa tudi naš narod se je izdatno razvadal v uživanju. Naš kmet se mora v prvi vrsti dobro izobraziti v šoli, da bo znal uporabljati dobre in preizkušane nauke za svojo stroko, mora znati dobro računati o dohodkih in stroških ter imeti veselje do napredka, potem se bo smel šteti med kulturne izobražence. Že slišimo, kako vpije klerikalizem: »Saj so šole povsod, zakaj ga ni pa ta osrečila in naredila kmeta kulturnega?« — Kakšne so pa naše šole? Mar misli klerikalizem, da more učiteljstvo delati čudeže? Kdor je videl šole na kmetih, ta se ne bo čudil, da se ne more na noben način napredovati.

V pretežni večini so enorazrednice, po večjih vaseh dvorazrednice in celo trirazrednice s poldnevni poukom po 3 ure v višjih, po 2½ ure na dan pa v nižjih skupinah; klopi so večinoma prenapolnjene, da so učenci drug drugemu na poti, ne morejo pisati, ker je šola prenapolnjena. Tudi v teh treh urah na dan bi se dalo mnogo doseči, ako bi bilo vedno redno obiskovanje in če bi bili vsi učenci nadarjeni. Dež, sneg, mraz, bolezn, nujno delo in slabe poti jako ovirajo redno šolsko obiskovanje, poleg tega je mladina lahko-mišljena in mnogokrat tudi jako lena, in v teh okoliščinah poučuj uspešno, če moreš! Preden se otroka privede, da je zmožen vsaj deloma pravilno napisati svoje misli, dobro računati in da se seznani z drugimi znanostmi, je treba premnogo truda, vztrajnega dela in angelskega potrpljenja. Mnogo več bi se doseglo pri celodnevni pouku, da bi imel naš narod v resnici lep dobiček od šole; ali kaj hočemo, navidezni prijatelj našega naroda — naš klerikalizem — je takim šolam na kmetih odločno nasproten, kakor smo že povedali. On ni samo nasproten, ampak naravnost tudi ovira narodno prosveto med našim narodom. Mnogi župniki kot predsedniki krajnega šolskega sveta ali pa njihovi podrepaniki delajo z učiteljstvom in šolo, naravnost povedano, škandalozne reči. O tem bi znalo povedati naše učiteljstvo mnogo pikantnih dogodljajev, vendar o tem bomo govorili o drugi priliki. O tej priliki povemo samo eno primero. Neki župnik je imel majhen in slab hlev. Na stroške župljanov je napravil novega; stal je blizu 20.000 K. Potreba je bilo napraviti novo šolo. Splošna želja je bila uvesti v novi šoli celodnevni pouk. Župnik se je temu upiral z vsemi močmi, trdeč, da se ne sme obremeniti kmeta s takimi stroški in s celodnevni poukom, to pa tudi ne za to, ker kmet potrebuje otroke pri delu. Neki občinski zastopnik krajnega šolskega sveta ga je zavrnil: »Za vaš hlev ni bilo škoda 20.000 K; takrat ni bilo škoda kmeta in denarja, za šolo in naše otroke je pa škoda!« — Iz tega pojasnila je jasno ko beli dan, da naš klerikalizem hoče osrečavati naše ljudstvo na socialnem polju na podlagi nevednosti in neumnosti. Želi imeti veliko narodno političsko stranko, da bi ti ubogi nevedneži bili kimavci za njegov ideal; hoče osrečavati ljudstvo brez podlage ali prave omike, zato ga lahko po vsi pravici imenujemo ljudskega sleparja! (Dalje.)

Dopisi.

Istra.

Popovi, tješite se. Novopečeni list »Omnibus«, komu je na čelu valjda doktor »Koritaš«, liepo Vas služi. U svojem 157. broju »Numero pasquale« od 22. IV. 1905 donša krasan dopis, koji glasi u izvoru na čast, diku i uzvišanje Vaše evo ovako: »Azion cattolica«.

Neki dopisnik iz južne Furlanije se tuži u zadnjem »Avvenire«, da tamošnje svećenstvo malo mari i za crkvu i za puk, nego da se daju na zabave, na šetnje, što da ne odgovara pravoj dužnosti svećenstva.

Kad to pročitaš, pomisli u sebi: što ćemo mi na to, sirote, ovdje u puljskom dekanatu.

Što rade naši popovi, koji su većinom naši ljuti narodni protivnici — (nisu valjda glasovali za gulijaša. Opom. dopisnika) osim častne iznimke dvojice, trojice njih?

Što rade, velim, ovi naši popovi na dobro našeg naroda i na korist katoličke crkve?

Furlan se tuži, da u nedjelju mjesto držati u crkvi kršćanski nauk, popoldnašnju službu božju — furlanski popovi se diverte i gredu na »špaš«. A što naši? Ta dodjite u blagdanima popodne u naše plovanije, naći ćete najveć vrata zatvorena — nema ni popadije kod kuće — »otišla je s gospodinom«, kažu susjedi. (Naši popovi su avancirali, te imaju popadije, a kamo li služkinje ili kuharice. Opom. dopisnika.)

Naš pop vozi se s popadijom, kao muž svojom ženom.

Po ljeti kažu, da ne mogu djelati »dotrine«, jer da je preveć zima i tako uzmi kočiju pa hajd do Pule na biru ili na vermut.

Reći će nam, da oni uče kršćanski nauk u školi, ali pitajte samo naše učitelje, koliko popova dolazi redovito u školu, pa ćete se uvjeriti, da vjera i moral u našim selima slabo napreduje, dapače nazaduje.

Danas naši popovi imaju slijedeću zadaću: dobro jesti i piti, novac za divertimente i ono drugo, ča se govori.

A Bog? A vjera? To je njihova deveta briga. Me ne impipo dell' azion cattolica, bi rekao onaj prete allegro.

Sada ljudi malo mare za crkvu, malo za izpovjed a nimalo za vjeru. Krivi so tomu mnogo i socialisti u Puli ali su krivi mnogo i naši popovi.

Od svih drugih staleža oni zahtjevaju točnost u izvršivanju svojih dužnosti, a njih se u ni čem nesmiye taknuti.

Ali gospodo moja, žalibože, da će i u Istri nastati kao po drugim zemljama borba proti antikirstu, koga vi sada propovjedate.

»Vi ste sol zemlje« i. t. d. rekao je Isus, a vi, kako se ponašate primjerom prama narodu?

Primjer i dobar izgled vriedi više nego ova vaša tumačenja u crkvi, jer »dobar pastier, jer što kaže inom i sam svojim potvrđuje činom.« Pravi svećenici moradu držati s narodom, a vi držite s njegovim ubojicom. Ako nećete čutiti s narodom našim, molite vaše starije, neka vas premjeste u ona mjesta, gdje narod čuti kao i vi.

Završit ću sa Kačićem i reći:

Nije sablja za popa ni fratra
neg krunica i križ oko vrata
disciplina i pokora teška
redovnička djela su viteška.

Molim, da se ne uvriedi onaj na koga ovo ne spada, jer znam, da ima još par vriednih popova, koje nisu pokvarile Zannettieve duhovne konference i Cuzziev vermut.

»Brižan Bog, u ke ruke si doša,« bi reka pokojni Balota, ili »tužan pop, ča se ne oženiš?»

Neda papa, žalosna mu majka. (Narod. poslovice na puljštini.) Evo Vam, gospodine, fine ilustracije popova okolici Pula, što se može protegnuti mirne duše na čitavu Istru.

Pred nekoliko godina dotaknuo se Vaš list »U. T.« ovog argumenta, ali sve skočilo na Vas, kao mahnito dokazi i zahtjevi, da to ne odgovara istini. Sada hoćemo vidjeti, što će popovi, kad im njih »Coccolo« kaže u brk, da idu do Pule na biru ili na vermut. (Pod točkama razumijeva se masnih stvari, al čemu točke, ta je mogao i izričito kazati, kao što je kazao: »Naš pop se vozi s popadijom, kao muž sa svojom ženom. Opom. dopisnika.)

Iz naše organizacije.

Iz »Zaveza avstr. jugoslavanskih učit. društva.«
Za letošnju glavno skupšćino »Zaveze« v Pulju je prijavila »Slovenska Šolska Matica« temo: »Početki slovan-skega šolstva v Istri v jozefinski dobi.« Poročevalec g. profesor dr. Fran Ilešič.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj. Učitelstvo kranjskega okraja ima v četrtak, dne 11. t. m., ob 2. uri popoldne hospitacijo v Šmartnem pri Kranju. Nastopi g. Fr. Rojina v višjem oddelku. Takoj po hospitaciji zboruje učiteljsko društvo. Poleg navadnih točk je na vzporedi razgovor o določitvi odkritja nagrobnega spomenika gosp. Andreju Žumru. — K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje pri Sv. Gregorju dne 18. maja, ako bo ugodno vreme. Ob 9. uri se zberite polnoštevilno, da stori vsako svojo dolžnost! Hospitacija v viš. skupini, volite i dr. — Radi obeda naj se oglasi z dopisnico vsak udeleženeec do dne 16. t. m. pri tov. Legatu, ker je Sv. Gregor v hribih. Dobro došli dolinci in hribovci!

St. Tomšič, predsednik.

Štajersko.

Gornje grajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 7. maja t. l., v Novi Štifti pri Gornjem gradu ob 11. uri. Vzpored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja in zadnje odboreve seje. 3. Društvene zadeve. 4. Krajepis na črtico o Novi Štifti. Razpravlja nadučitelj g. Iv. Kelc. 5. O zborovanju društva za zgradbo »Učiteljskega konvikta« in o zborovanju spodnještajerske »Zveze.« Poroča g. Ig. Šijanec. 6. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. 7. Slučajnosti. Gostje dobro došli. Zaradi kosila je pravočasno javiti nadučitelju. Na veselo svidenjel Odbor.

Učit. društvo za celjski in laški okraj ima v navadnih prostorih v Celju v nedeljo dne 14. maja ob 11. uri popoldne svoje redno zborovanje. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. »Učit. konvikt« in mi. 5. Iz šolske prakse. — Ob 1½/2. uri popoldne skupen obed v »Skalni kleti«, potem izlet v krasno okolico. — Ker pri 3. točki vzporeda pride važnih stvari v razgovor, nadejati se se je obile udeležbe. Na veselo svidenjel

Armin Gradišnik,
tč. predsednik.

Goriško.

Iz učit. društva za goriški okraj. Naše društvo je imelo svoje zborovanje dne 6. pret. m. v Trgovskem domu v Gorici. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Mladi učitelj. 3. Koncert v korist »Učit. konvikta.« 4. Društvo »Narodna prosveta.« 5. Sedanji položaj novega zakonskega načrta. 6. Razni nasveti in predlogi. Udeležba je bila mnogobrojna, a ravno mnogo mladih tovarišev ni bilo. Navzoč je bil tudi g. c. kr. okr. šol. nadzornik Franc Finžgar.

Društveni predsednik Tomaž Jug otvori zborovanje z navadnim pozdravom vsem navzočim tovarišicam in tovarišem. Tajnik Alojzij Urbančič je dobil še pred dnevnim redom besedo in je v daljšem presrčnem nagovoru čestital v društvu imenu trem starostam (Jug, Benko, Poniž) v našem okraju, ki so dobili spominsko kolajno za štiridesetletno zvesto učiteljevanje. Posebno je poudarjal vrline še vedno čilega našega preljubljenega predsednika Tomaža Juga, ki se poleg zvestega šolskega službovanja zanima z vso mladeniško navdušenostjo za stanovske boje, ki se že več desetletij vrše v našem društvu pod njegovim predsedništvom. Izrazil je upanje, da se morda tudi ostala jubilanta oživita v svoji sivi dobi in se pridružita društvu delovanju.

Vsi smo iz srca vskliknili: »Živel naš Tomaž!« ki se je s solznimi očmi zahvalil za tolike dokaze ljubezni in spoštovanja.

1. Zapisnik zadnjega zborovanja se je odobril brez debate.
2. Poročevalec tovariš Možina je bil pripravljen z daljšim referatom o nastopanju in delovanju mladega učitelja,

Furlan se tuži, da u nedjelju mjesto držati u crkvi kršćanski nauk, popoldnašnju službu božju — furlanski popovi se diverte i gredu na »špaš«. A što naši? Ta dodjite u blagdanima popodne u naše plovanije, naći ćete najveć vrata zatvorena — nema ni popadije kod kuće — »otišla je s gospodinom«, kažu susjedi. (Naši popovi su avancirali, te imaju popadije, a kamo li služkinje ili kuharice. Opom. dopisnika.)

Naš pop vozi se s popadijom, kao muž svojom ženom.

Po ljeti kažu, da ne mogu djelati »dotrine«, jer da je preveć zima i tako uzmi kočiju pa hajd do Pule na biru ili na vermut.

Reći će nam, da oni uče kršćanski nauk u školi, ali pitajte samo naše učitelje, koliko popova dolazi redovito u školu, pa ćete se uvjeriti, da vjera i moral u našim selima slabo napreduje, dapače nazaduje.

Danas naši popovi imaju slijedeću zadaću: dobro jesti i piti, novac za divertimente i ono drugo, ča se govori.

A Bog? A vjera? To je njihova deveta briga. Me ne impipo dell' azion cattolica, bi rekao onaj prete allegro.

Sada ljudi malo mare za crkvu, malo za izpovjed a nimalo za vjeru. Krivi so tomu mnogo i socialisti u Puli ali su krivi mnogo i naši popovi.

Od svih drugih staleža oni zahtjevaju točnost u izvršivanju svojih dužnosti, a njih se u ni čem nesmiye taknuti.

Ali gospodo moja, žalihože, da će i u Istri nastati kao po drugim zemljama borba proti antikrstu, koga vi sada propovjedate.

»Vi ste sol zemlje« i. t. d. rekao je Isus, a vi, kako se ponašate primjerom prama narodu?

Primjer i dobar izgled vriedi više nego ova vaša tumačenja u crkvi, jer »dobar pastier, jer što kaže inom i sam svojim potvrđuje činom.« Pravi svećenici moradu držati s narodom, a vi držite s njegovim ubojicom. Ako nećete čutiti s narodom našim, molite vaše starije, neka vas premjeste u ona mjesta, gdje narod čuti kao i vi.

Završit ću sa Kačićem i reći:

Nije sablja za popa ni fratra
neg krunica i križ oko vrata
disciplina i pokora teška
redovnička djela su viteška.

Molim, da se ne uvriedi onaj na koga ovo ne spada, jer znam, da ima još par vriednih popova, koje nisu pokvarile Zannettieve duhovne konference i Cuzziev vermut.

»Brižan Bog, u ke ruke si doša,« bi reka pokojni Balota, ili »tužan pop, ča se ne oženiš?»

Neda papa, žalosna mu majka. (Narod. poslovice na puljštini.) Evo Vam, gospodine, fine ilustracije popova okolici Pula, što se može protegnuti mirne duše na čitavu Istru.

Pred nekoliko godina dotaknuo se Vaš list »U. T.« ovog argumenta, ali sve skočilo na Vas, kao mahnito dokazi i zahtjevi, da to ne odgovara istini. Sada hoćemo vidjeti, što će popovi, kad im njih »Coccolo« kaže u brk, da idu do Pule na biru ili na vermut. (Pod točkama razumijeva se masnih stvari, al čemu točke, ta je mogao i izričito kazati, kao što je kazao: »Naš pop se vozi s popadijom, kao muž sa svojom ženom. Opom. dopisnika.)

Iz naše organizacije.

Iz »Zaveza avstr. jugoslavanskih učit. društva.«
Za letošnju glavno skupšćino »Zaveze« v Pulju je prijavila »Slovenska Šolska Matica« temo: »Početki slovan-skega šolstva v Istri v jozefinski dobi.« Poročevalec g. profesor dr. Fran Ilešič.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj. Učitelstvo kranjskega okraja ima v četrtak, dne 11. t. m., ob 2. uri popoldne hospitacijo v Šmartnem pri Kranju. Nastopi g. Fr. Rojina v višjem oddelku. Takoj po hospitaciji zboruje učiteljsko društvo. Poleg navadnih točk je na vzporedi razgovor o določitvi odkritja nagrobnega spomenika gosp. Andreju Žumru. — K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje pri Sv. Gregorju dne 18. maja, ako bo ugodno vreme. Ob 9. uri se zberite polnoštevilno, da stori vsako svojo dolžnost! Hospitacija v viš. skupini, volite i dr. — Radi obeda naj se oglasi z dopisnico vsak udeleženeec do dne 16. t. m. pri tov. Legatu, ker je Sv. Gregor v hribih. Dobro došli dolinci in hribovci!

St. Tomšič, predsednik.

Štajersko.

Gornje grajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 7. maja t. l., v Novi Štifti pri Gornjem gradu ob 11. uri. Vzpored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja in zadnje odboreve seje. 3. Društvene zadeve. 4. Krajepis na črtico o Novi Štifti. Razpravlja nadučitelj g. Iv. Kelc. 5. O zborovanju društva za zgradbo »Učiteljskega konvikta« in o zborovanju spodnještajerske »Zveze.« Poroča g. Ig. Šijanec. 6. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. 7. Slučajnosti. Gostje dobro došli. Zaradi kosila je pravočasno javiti nadučitelju. Na veselo svidenjel Odbor.

Učit. društvo za celjski in laški okraj ima v navadnih prostorih v Celju v nedeljo dne 14. maja ob 11. uri popoldne svoje redno zborovanje. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. »Učit. konvikt« in mi. 5. Iz šolske prakse. — Ob 1½/2. uri popoldne skupen obed v »Skalni kleti«, potem izlet v krasno okolico. — Ker pri 3. točki vzporeda pride važnih stvari v razgovor, nadejati se se je obile udeležbe. Na veselo svidenjel

Armin Gradišnik,
tč. predsednik.

Goriško.

Iz učit. društva za goriški okraj. Naše društvo je imelo svoje zborovanje dne 6. pret. m. v Trgovskem domu v Gorici. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Mladi učitelj. 3. Koncert v korist »Učit. konvikta.« 4. Društvo »Narodna prosveta.« 5. Sedanji položaj novega zakonskega načrta. 6. Razni nasveti in predlogi. Udeležba je bila mnogobrojna, a ravno mnogo mladih tovarišev ni bilo. Navzoč je bil tudi g. c. kr. okr. šol. nadzornik Franc Finžgar.

Društveni predsednik Tomaž Jug otvori zborovanje z navadnim pozdravom vsem navzočim tovarišicam in tovarišem. Tajnik Alojzij Urbančič je dobil še pred dnevnim redom besedo in je v daljšem presrčnem nagovoru čestital v društvu imenu trem starostam (Jug, Benko, Poniž) v našem okraju, ki so dobili spominsko kolajno za štiridesetletno zvesto učiteljevanje. Posebno je poudarjal vrline še vedno čilega našega preljubljenega predsednika Tomaža Juga, ki se poleg zvestega šolskega službovanja zanima z vso mladeniško navdušenostjo za stanovske boje, ki se že več desetletij vrše v našem društvu pod njegovim predsedništvom. Izrazil je upanje, da se morda tudi ostala jubilanta oživita v svoji sivi dobi in se pridružita društvu delovanju.

Vsi smo iz srca vskliknili: »Živel naš Tomaž!« ki se je s solznimi očmi zahvalil za tolike dokaze ljubezni in spoštovanja.

1. Zapisnik zadnjega zborovanja se je odobril brez debate.
2. Poročevalec tovariš Možina je bil pripravljen z daljšim referatom o nastopanju in delovanju mladega učitelja,

a ker je bilo ravno malo mladih tovarišev navzočih, se je to poročilo preložilo na prihodnje zborovanje, 1. četrtek maja t. l. Mlajšim tovarišem pa kličem že danes: »Pridite vsi k zborovanju, da bo naša organizacija še popolnejša!«

3. Že pri zadnjem zborovanju učit. podružnice za goriško okolico se je izvolil nekaj glasbeni odsek, ki naj uredi vse potrebno, da bi imelo učiteljstvo svoj koncert v korist »Učiteljskemu konviktu« v Ljubljani. Za predsednika tega odseka je bil izvoljen tovariš Vižintin, ki nam je v lepem poročilu pojasnil svoj načrt o izvršitvi te ideje. Poudarjal je, da sta v glasbenem odseku dve struji; ena zahteva, da naj izvrši vse točke učiteljstvo samo s svojim salonskim orkestrom brez sodelovanja vojaške godbe, druga pa pravi, da naj se koncert vrši z vojaško godbo. Po živahni debati (Vižintin, Širca, Drogenik, Možina, Križman, Mrmolja) pro in contra smo se končno združili za vojaško godbo, ker bi salonski učiteljski orkester povzročil posameznikom premnogo denarnih žrtev in potnih neprijetnosti zaradi skupnih vaj, zakaj učitelji-muziki so raztreseni po vsem našem obširnem glavarstvu ali bolje po vsi deželi.

Tovariš Ignacij Križman predlaga, da naj se poleg glasbenega odseka voli še častno predsedništvo nameravanega koncerta, in sicer našega g. c. kr. nadzornika za predsednika, tovarišico Leopoldo Kersnik in starosto Tomaža Jurga za podpredsednika, ki bodo izvrševali mnoge častne funkcije. Svetoval je pa dalje, da naj se vse gospodarske predpriprave agitacija, reklama, tiskovine in sploh vse delo, ki je s sličnimi koncerti združeno, poveri trem delavnim tovarišem. Lepa Križmanova izvajanja in predlogi so se sprejeli z oduševljenjem. Vse predpriprave in delo izjemši glasbene točke — se je soglasno naložilo na ramena tovarišev Ign. Križmanu, Antonu Kutinu Al. Urbančiču, ki so tudi sprejeli drage volje to butaro.

Gosp. nadzornik je izjavil, da z veseljem prevzame funkcijo častnega predsednika, a apeluje na vse učiteljstvo, da naj se posveti koncertu z vso vnemo ter izrazi svoje nade, da se koncert gotovo dobro izvrši. Z odobravanjem se je to vzelo na znanje.

4. Tovariš Alojzij Urbančič poudarja pomen in potrebo velevažnega društva »Narodne prosvete« v Gorici. Vsi naši mladi agilni akademiki in inteligentni sloji okrog tega društva hočejo posvetiti svoje čile moči omiki in oliko širših ljudskih mas. Razviti mislijo svoje delovanje v istem smislu kakor društvo »Akademija« v Ljubljani in da se ti njih lepi nazori lažje uresničijo, moramo pač pristopiti vsi učitelji k temu društvu. Pri prirejevanju javnih učnih predavanj po deželi smo nujno potrebni, da uresničujemo društvene lepe namene, da razganjamo temo nevednosti iz širših ljudskih mas, kar je tudi v našem stanovskem interesu. Razsvetljeno ljudstvo bo samo zahtevalo ureditev naših gmotnih razmer in bridki boj z ljudsko nevednostjo se bo vedno ublaževal, dokler tudi nam ne zasijejo boljši dnevi stanovske zadovoljnosti.

Poudarjal je, da ima društvo že urejeno javno knjižnico in svojim članom pa nudi na razpolago čitalnico z vsemi boljšimi revijami in časopisi v lepih prostorih »Trgovskega doma«. In ideja o stalnem slovenskem gledališču tudi ni utopija!

Urbančičeva izvajanja so podpirali tovariši: Možina, Križman Ig., Bajt, Kutin in Mermolja. Mnogi so obljubili, da se pridružijo delovanju »Narodne prosvete«, kar je poročevalcev edini namen.

5. Tovariš Kutin je pojasnoval, da je nemogoče, da bi bil sankcioniran zakonski načrt, ki se je sprejel v zadnjem zasedanju, ker je isti namenoma tako umetno skrupčan od strani poslancev, da ga vlada niti ne predloži v sankcijo. Učitelj in deželni poslanec Falconer bi se moral sprijazniti z ustanovitvijo deželnega šolskega fonda ali pa vsaj glasovati proti volji italijanskih matadorjev za Gregorčičev predlog. Sicer pa je le od enotnega nastopa naših slovenskih poslancev vsekako pričakovati, da se končno vendar-le dospe do deželnega šolskega zaklada, ki bi bil v korist tudi davkoplačevalcem gradiščanskega okraja. Poslanec Falconer bi moral opustiti vsaj v učiteljskem vprašanju italijansko nacionalno politiko, ki na tako nepravilne načine, na krivico in

škodo vse dežele čuva le navidezno interese glavnega mesta Gorice. Sploh pa se z učiteljstvom tako bagatelno postopa v naši deželi in v deželnem zboru, da bi končno morala da sama z vso energijo urediti te nezdrave razmere.

6. Tovariš Ignacij Križman predlaga, da naj se voli dva društvena odposlanca k zborovanju društva za zgradbo »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani, ki bo dne 19. t. m.

V ta namen se je tudi izvolilo tovariša Ignacija Križmana in Rudolfa Vižintina.

Tovariš Možina pravi, da se je že pri zadnjem zborovanju sprejel nekaj gospodarski program, s katerim bi dajale, trgovske tvrdke, pri katerih se poslužuje učiteljstvo, neke odstotke v društvene namene.

Tajnik opomni, da je s tem združeno mnogo posla ter predlaga, da naj se izvoli nov odsek agilnejših tovarišev in tovarišev, da ne bo vse društveno delo slonelo vedno na njih in istih osebah.

Po daljši debati se je končno sklenilo, naj se to agitacijo pri tvrdkah prepusti poedinim agilnejšim kolegijam in kolegom.

Tajnik Alojzij Urbančič prebere predloge in dopise ajdovske podružnice glav. društvenemu odboru kakor sledi:

1. Pri letošnji uradni okrajni učiteljski konferenci se razvijal poročevalec tovariš Balič taka načela o vzgoji in namenu ljudske šole, ki se ne strinjajo z nameni veljavnega ljudsko šol. zakona in ne z načeli ljudskega učiteljstva, stoječega in delujočega na temeljnih načelih istega šol. zakona in prosvetljenih pedagogov sploh.

Po odborovem sklepu piše podružnice se vpraša: Ali je storilo učiteljsko društvo primernih korakov, da ne bo učiteljstvo goriškega okraja molče pritrdilo Baličevim načelom o ljudskošolski vzgoji, ki naj sloni na načelih pastirskih listov avstrijskih škofov?

Ali meni učiteljsko društvo, da bi bilo umestno storiti primernih korakov in katerih?

2. Zaradi opazk nekojih tovarišev in tovarišic, da so potnine k okraj. učit. konferencam tako določene, da nekoji oddaljenejši dobivajo manjše zneske nego nekateri bližnji, je sklenil odbor piše podružnice nasvetovati glavnemu društvu da potrebno ukrene, da se tarife pregledajo in popravijo tako, da se ne bo godila krivica nekojim članom okr. učiteljske konference?

3. Zakonski načrt o izboljšanju učiteljskih plač in pokojnin, sprejet v deželnem zboru v predzadnjem zasedanju, ni dobil sankcije in izboljšanje se je bilo zavleklo za več let. Deželni zbor je sprejel tak načrt, četudi se je izjavil vladni zastopnik, da ne more biti potrjen. Deželni zbor je torej hote in vede sprejel tak nestvor, ki ni mogel biti sankcioniran.

Pri zadnjem zasedanju se je zopet sprejel načrt, ki tudi težko dobi potrjenje.

V tem slučaju, ko bo gotovo, da načrt ne zadobi sankcije, predlaga odbor piše podružnice, da stori glavni odbor primerne korake, da dá užaljeno učiteljstvo duška svojim čutilom.

4. a) Po zakonu z dne 10. maja l. 1894. o zglaševanju črnovojniških zavezancev imajo oni črnovojniki, ki so pripadali vojaštvu, voj. mornarici, deželni brambi ali žandarmom, se zglašiti meseca oktobra vsakega leta pri županstvu pod globo 4—200 K.

b) Po § 51. vojnih predpisov I. del (ukaz ministrstva za deželno brambo dne 15. aprila l. 1889.) imajo učitelji-vojaki meseca junija vsakega leta dokazati, da vrše še učit. službo.

Ta sitnost povzroča učiteljem dosti evidence in nepotrebnega dela in z ozirom na to, da je državnim uradnikom določeno, da se imajo le zglašiti pri svojih predstojnikih, predlaga pišoča podružnica, da se potrebno ukrene t. j. da vloži glavno društvo predlog na c. kr. okr. šol. svet, da on naznanja učitelje-vojake c. kr. okr. glavarstvu, kakor se to menda godi že v nekaterih okrajih sosednih dežel.

3. Na zadnji okrajni učiteljski konferenci se je sprejel predlog glede skupnega štatusa, ker pa je stvar najbrže zaspala, se pozivlja glavno učiteljsko društvo, da potrebno ukrene, da se stvar oživi in primerno reši.

Dosedanji status je škodljiv vsemu učiteljstvu. V go-riškem okraju trpe učitelji, v sežanskem in tolminskem trpe učiteljice, ker ni zadostnega števila tovarišev in tovarišic.

Prav bi bilo, da se pozove tudi omenjeno učiteljstvo, da v istem smislu postopa.

6. Slovenski oddelek c. kr. učiteljskega v Kopru naj se v modernem pedagoškem smislu preustroji in premesti v Gorico. (Daljše utemeljevanje).

7. Podružnica zahteva z daljšim dopisom izpremembo društvenih pravil.

Odbor je vse te predloge obravnaval v svojih sejah in sklenil:

Ad 1. Dasi je učiteljstvo našega okraja že pri c. kr. okrajni konferenci slovesno pribilo, da deluje strogo v zmislu državnega ljudskošolskega zakona, se vendar pošlje stalnemu konferenčnemu odboru dopis, v katerem se istega pozove, da naj z vso odločnostjo pazi na to, da ne bi se ponavljali taki pojavi.

Ad 2. Učiteljska zastopnika v c. kr. okr. šol. svetu naj to zadevo uredita tako, da se ne bo godila v tem oziru nikomur krivica.

Ad 3. Počaka naj se končnega pogreba tega mrtvo-rojenega deteta, potem pa naj deželno učiteljsko društvo skliče zborovanje, kjer se pojasni skrb vseh naših deželnih očetov za učiteljstvo in šolstvo.

Ad 4. Tajnik naj spiše primerno vlogo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v tem smislu.

Ad 5. Naložilo se je učiteljskima zastopnikoma, naj poskrbita v c. kr. okrajnem šolskem svetu, da se izvrše konferenčni sklepi.

Ad 6. Vlogo se je z vsemi pojasnili odposlalo v rešitev deželnemu učit. društvu.

Ad 7. Pri enem prihodnjih zborovanj se dene na dnevni red: »Prememba pravil«.

Zborovalci so te predloge in njih rešitve vzeli z zadovoljstvom v znanje.

Poleg stanovskih listov se je priporočilo v naročitev socijalno revijo »Naši Zapiski«.

Tov. Alojzij Urbančič je priporočal, naj pristopi vsakdo k društvu za gradbo »Učit. konvikta« v Ljubljani z letnim prispevkom 2 K.

Izrekla se je končna še zakvalo »Trgovski in obrtni zadruzi« za brezplačno prepustitev zborovalnih prostorov, in razšli smo se v prijetni zavesti, da smo zopet imeli delaven dan v prilog naši stanovski organizaciji.

Zdaj pa: »Vsi na delo za koncert!« Tajnik.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj ima svoj letošnji redni občni zbor v Boljuncu dne 18. maja t. l. Začetek ob 10. uri predpoldnem. Kdor bi želel pri istem predavati, naj to čim prej naznani odboru, da se bo mogel pravočasno sestaviti in objaviti dotični dnevni red.

Književnost in umetnost.

Zvonček št. 5. ima to-le lepo vsebino: 1. Pomladne pesmi. Borisov. Pesmi. 2. Naš dedek. Branko Brankovič. Pesem. 3. Po zimi se je kopal. Kompoljski. Povest. 4. Sam. Andrej Rapč. Povest s podobo. 6. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. 6. Zdaj sem tiho! V. S. Povest. 7. † Vladika Josip Juraj Strossmayer. Lad. Ogorek. Životopis s podobo v barvotisku. 8. Sivi lasje. E. Gangl. Povest. 9. Za mehurčkom. Podoba. 10. Budnica. Ivo Trošt. Povest s podobo. 11. Zeleni Jurij. F. G. Hrastničan. Povest. 12. Kako je zrasla srajčka na polju. Bogomila. Povest. 13. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Zima beži. Anton Kosi. Uglasbena pesem. — Rešitev.

Popotnik. Letnik XXVI. Štev. 4. — Na uvodnem mestu čitamo Henrika Schreinerja spis »Spominski list«,

ki smo ga priobčili tudi mi. — Za njim pride Avgušтина Požegarja znamenita študija »Vplivi dušnih pretresov v domači in javni odgoji«. — Dr. K. Ozvald začenja z umetno metodiško razpravo »Poezija v slovenski uri«. V tej številki obravnava Gregorčičevo »Oljki«. — Fr. Kocbek in M. J. Nerat nadaljujeta svoje poročilo »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904.« — V »Pedagoških utrin-kih« nas seznanja tovariš Ivan Šega z važnejšimi pojavi na šolskem polju. — »Književno naznanilo« prijavlja knjižni dar »Slov. Šolske Matice« in nekaj drugih novosti. — »Razgled« je zopet bogato založen z zanimivimi drob-tinami in vestmi. — Tudi ta »Popotnikova« številka je v celoti na čast uredniku in sotrudnikom.

Pedagoški Letopis. Za l. 1904. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek. Natisnili J. Blasnika nasledniki. Vsebina: 1. Pedagoško slovstvo. a.) Verouk. (A. Keržič.) b.) Zgodovina (Jos. Fistravec), c.) Nazorni pouk (Dr. Pribil), d.) Prostorčno risanje (Jos. Schmoranz), e.) Petje (H. Dru-zovič.) — 2. Razpravi: a.) Še nekaj o Kernovi teoriji in o nekaterih drugih slovniških vprašanjih (dr. J. Bezjak), b.) Najnovejša struja o metodi prirodopisnega pouka (J. Kopriv-nik.) — 3. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1904. (Sestavljen Jakob Dimnik.) — 4. Poročilo o delovanju »Slovenske Šolske Ma-tice« l. 1904. (Priobčil tajnik Fr. Gabršek.) — 5. »Slovenske Šolske Matice« upravni odbor in imenik društvenikov. —

Kakor je iz tega pregleda razvidno, je prav raznovrstna vsebina. Prebrali in pregledali smo prav natančno vse raz-prave, vendar moramo reči, da nas Letopis ni povse zado-voljil. Glavna napaka Letopisa, ki ga izdaja »Slovenska Šolska Matica« je po našem mnenju pač ta, da se prav nič ne ozira na slovansko pedagoško slovstvo. Zakaj, nam ni umljivo, ali mogoče nalašč ali ne — o tem ne govorimo. Naše mnenje je, da bi se moral Letopis ozirati v prvi vrsti na slovansko pedagoško slovstvo, a potem šele na nemško. Edini knjigi iz slovanskega pedagoškega slovstva sta omenjeni na strani 10, in sicer: Dr. M. Stiglic, Kratka katehetika za bogoslovne zavode i preparandije. V Kralje-vici 1877; in pa: Ferd. Heffler, Metodika za vjerouk u ni-žim pučkim školoma. Zagreb 1903.

Izmed razprav nam najbolj ugaja razprava J. Kopriv-nika, kjer pisatelj res pregledno in zanimivo razpravlja o najnovejši razpravi o metodi prirodopisnega pouka. V tem smislu naj bi bile pisane vse razprave! Načelni nasprotniki smo pa takim razpravam, kakršne so zastopane v I. delu v »Pedagoškem slovstvu«. Čemu li podajati zgodovino po-sameznih panog; ta nam je lahko znana že iz pripravnic. Razprave naj bi bile pisane tako, da bi primerjale zahteve posameznih metodikov oziroma tendence dotičnih knjig. — Iz sedanjih publikacij »Slov. Šol. Matice« nam tudi ni še jasno, na kakem stališču stoji odbor »Slov. Šol. Matice« glede otroškega duševnega obzorja. Zastopa li načela her-bartizma ali načela takozvanih »voluntistov«, katerih glavni zastopnik je znani Paulsen. — Dr. J. Bezjakova razprava bo kaj dobro došla srednješolskim profesorjem, a tudi ljudsko-šolsko učiteljstvo naj je nikar ne prezre, čeravno nima ni-kake prave vrednosti specialno za ljudsko šolo, ker tu da-nes velja načelo: slovno iz ljudske šole!*)

Pri tretji točki naj pa omenimo le mimogrede neke male nekonsekvence. Sestavitelj tega poročila, namreč: »Teme in teze . . .« imenuje do 160. strani vse c. kr. nadzornike kakor tudi poročevalce in poročevalke gospode, oziroma gospodične, a od tu dalje so gospodje samo c. kr. okraj. šol. nadzorniki. Mislamo, da tu lahko pač odpade povsod »gospod« in »gospodična«.

Vestno je sestavljeno tajnikovo poročilo, iz katerega posnemljemo, da so društvu prirasli nanovo 3 ustanovniki in 51 letnikov.

I a
Letni časi. Spevoigra. Dvoglasni in triglasni zbori s samospevi, dvospevi ter z deklamacijami za spremljevanje na klavirju ali harmoniju. Slovenski mladini poklonil A. Kosi. Cena 3 K 20 h. Obljubljena nam je strokovnjaška ocena.

*) Mi nismo tega mnenja!